گۆران عەبدوڵلا – سەرنووسەری رۆژنامەی ئەلیکترۆنیی "دەنگەکان" (*)

لەتەوەری:

ئازادیی رادەربڕین و رەچاوکردنی ئێتیک و یاسا لەرۆژنامەی ئەلیکترۆنیدا

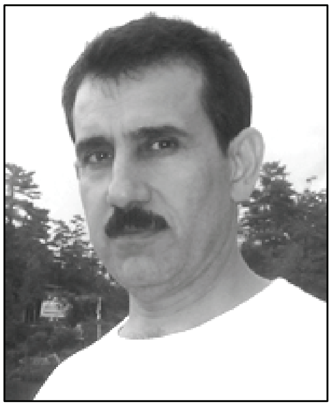

"ئەم ستراکچەرە لەدەسەڵاتی سیاسی کە تا ئێستا یاساکانی سەردەمی بەعسی بۆ بەڕێوەبردنی کۆمەڵ وەلا نەناوە، ناتوانێ کەلێنێك دروست نەکات لەنێوان خۆی و دەنگێکی جیاواز لەریتمی خۆی"

---

* ئەم دیدارە لە حوزەیرانی ٢٠٠٧ دا سازکراوە.

نەوزاد مەدحەت (گۆران عەبدوڵڵا)

- لەدایكبووی شاری كەركوك.
- ئامادەیی لەو شارە تەواوكردوە.
- لەدوایین قۆناغی خوێندن بوە لەپەیمانگای تەكنیكیی موسڵ، بەهۆی نەچوونی بۆ جەیشی شەعبی فەسڵكراوە.
- لەكۆتایی هەشتاكانەوە تا ناوەڕاستی نەوەدەكان لەهەولێر ژیاوە، چالاكی بوارەكانی ڕێكخراوی جەماوەری بوە، وەك: یەكێتیی بێكاران و كۆمەڵەی ئاوارەكان.
- ئێستا لەوڵاتی كەنەدا دەژی.
- دبلۆمی لەوێب پەیج دیزاین لەوڵاتی كەنەدا بەدەستهێناوە.
- لەساڵی ٢٠٠٢ ەوە ڕۆژنامەی ئەلیكترۆنیی "دەنگەكان"ی دامەزراندوە.

هێرش رەسوڵ: پێتوایە ئازادیی رۆژنامەنووسی لەئازادیی قسەکردندا کورتدەکرێتەوە گەر هاتوو کایەی سیاسی قسەکانی بەهێند وەرنەگرێت؟ واتا تا چەندە پێتوایە کەلێنێك لەنێوان کایەی سیاسی کوردیو میدیای کوردییدا هەیە؟

گۆران عەبدوڵلا:

ئازادیی رۆژنامەنووسی یان ئازادیی میدیا بەهەموو شێوەکانیەوە لەنووسینو دەنگو رەنگدا ئەگەر وەك مافێکی رەوای هەریەك لەتاکەکانی کۆمەڵ، لەدەستوری ولآتدا نەهاتبێو ئەو مافە چەسپ نەکرابێ، ئەوا بەدڵنیاییەوە نەك ئازادییەك بۆ قەڵەم نامێنێتەوە، نەك هەر کایەی سیاسی قسەی سەر رۆژنامەکان بەهەند وەرناگرێ، بەڵکو یەکە یەکەی وشەکانی سەر رووپەری رۆژنامەکانو سەر لێوی تاکەکانی کۆمەڵ پەڕو باڵ دەکات.

لەراستیدا کەلێنێك نییە لەنێوان میدیای کوردیو کایەی سیاسیدا، چونکە زۆربەی زۆری کەناڵەکانی راگەیاندنو بەتایبەت تەلەفزیۆنو رادیۆکان مڵکی حیزبنو لەجیاتی لۆیەڵەتییان بۆ جەماوەر هەبێ، کاریان بۆتە جوانکردنی سیاسەتە بێرەونەقەکانی دەسەڵاتو بەرپرسەکانی، کاریان گەورەکردنەوەی هەراو هوریا بێ بنەماکانی سەرکردەکانیەتی لەمەڕ کێشە چارەنووسسازەکانەوە.

ئەوەی دەمێنێتەوە چەند رۆژنامەیەکە ئەگەر توانرابێ بەشێوەیەك لەشێوەکان سەربەخۆبوونی بپارێزێت، ئەوە بەدڵنیاییەوە سەدان تەنگەژەی مادیو کارکردنیان بۆ دروستکردووەو دەیانجار پەیامنێرو نووسەرەکانیان راکێشراونەتە بەردەم دادگا، یان شەوکوتکراون.

کایەی سیاسیی کوردی کایەیەکی بێ ڕەونەقو بێ فەنتازییە، کایەیەکە لەسی ساڵ پێش ئێستاوە بۆ ئێستا نەیتوانیوەو نەیویستووە خۆی خاڵی بکاتەوە لەرۆحی خێڵو بەهەمان پێکهاتەی خێڵەوە دامودەزگاکانی دروستدەکاتەوە، ئەم ستراکچەرە لەدەسەڵاتی سیاسی کەتا ئێستا یاساکانی سەردەمی بەعسی بۆ بەڕێوەبردنی کۆمەڵ وەلا نەناوە، ناتوانێ کەلێنێك دروست نەکات لەنێوان خۆیو دەنگێکی جیاواز لەریتمی خۆی.

هێرش رەسوڵ: رۆژنامەی ئەلیکترۆنی وەك فۆرمی نوێی رۆژنامەنووسی کە لەڕووی خێراییو سنوری بڵاوکردنەوەوە جێی بەرۆژنامەی تەقلیدی لێژکردووە، تاچەند رۆڵ لەفەراهەمکردنی ئازادیی رادەربریندا دەبینێت؟ هەستناکرێت زۆرجار بەشیفرەبوونی بڵاوکردنەوە لەو جۆرە رۆژنامانە جۆرێك لەفەوزاو رەچاونەکردنی پرەنسیپەکانی ئێتیکی کاری رۆژنامەنووسیی لێدەکەوێتەوە؟

گۆران عەبدوڵڵا:

سەرەتا من پێموایە رۆژنامەی ئەلیکترۆنی تا ئێستاش نەیتوانیوە جێ بەرۆژنامەی تەقلیدی لێژ بکات، بەڵام توانیویەتی حزورێکی جدییانەی خۆی لەزۆرێك لەوڵاتە پێشکەوتووەکان رابگەیەنێتو خوێنەرێکی بەرچاو بەلای خۆیدا بهێنێ، لەلایەکی تریشەوە تێکەڵاوییەك دروست بووە سەبارەت بەرۆژنامەی ئەلکترۆنیو ماڵپەڕی تاکەکەسی لەدونیای ئێمەدا. من بەش بەحاڵی خۆم هیچ پێناسەیەکی جیاواز لەنێوان رۆژنامەی گۆتەنبەرگو ئەلکترۆنیدا سەبارەت بەپرنسیپە بنەڕەتییەکانی نووسینم بەرچاو نەکەوتووە. رۆژنامەی ئەلکترۆنی پێشکەوتنێکی تەکنیکییە وەك هەر پێشکەوتنێکی تری دونیای تەکنەلۆژیا، رۆژنامەی ئەلکترۆنی ناکرێ وەکو دونیایەکی سەربەخۆ لەیاساو رێساکانی رۆژنامەی تەقلیدی سەیر بکرێ، بەلەبەرچاوگرتنی کۆمەڵێ گۆڕانکاری تەکنیکییەوە. **زۆر گرنگە رۆژنامەی ئەلکترۆنی لەسەر پێیەکانی خۆی دابنرێتو بەدەموچاوێکی شێواوەوە حزور پەیدا نەکا لەمیدیای کوردیدا.**

هێرش ڕەسوڵ: بەهۆی جیهانیبوونی ئینتەرنێتو ئەستەمی دانانی یاسایەکی ستاندارد بۆ میدیای ئینتەرنێتی لەسەر ئاستی جیهاندا، ڕۆژنامەی ئەلیکترۆنی کوردییش (کەمێژوویەکی دووری نیە) دوچاری جۆرێك لەفەوزاو دروستکردنی تاوانەکانی ناوزڕاندن بووە لەسەر تۆڕەکانی ئینتەرنێت، چیبکرێت تاکو لانیکەم بەر بەو لێشاوی بابەتە تەشهیر ئامێزانە بگیرێتو ڕۆژنامەی ئەلیکترۆنی ڕۆڵی ڕاستەقینەی خۆی پێ ببینرێت؟

گۆران عەبدوڵڵا:

تەشیرو جنێوو ناوزڕاندنو تۆمەتبارکردنی بێ بنەماو هەڕەشەکردنو بانگەوازکردن بۆ کاری توندوتیژیو دەیان شتی تری لەم بابەتە بەدرێژایی مێژوو هەر هەبووە، جا لەشەڕی نێوان دەوڵەتەکاندا بووبێ یان حیزبەکاندا، یان نەتەوەو مەزهەبو ئایدیۆلۆژیاکاندا تا دەگاتە نێوان تاکەکانی کۆمەڵ. جا ئەو تەشیرو ناوزڕاندنانە، لەسەر ڕووپەری ڕۆژنامەکان خۆی نمایش کردبێ، یان لەبڵندگۆی ڕادیۆکانەوە هاتبێتە دەرەوە ، یان لەسەر دیواری مزگەوتەکان نوسرابێ، هەر هەبووەو پێموایە کەم تا زۆر هەر دەمێنێ. بەڵام **ئەوەی ئەمڕۆ دەسەڵاتی کوردی کۆڕو کۆبوونەوەی بۆ دەبەستێو سایتەکانی ئینتەرنێت بەسەرچاوەی ئەو تەشیرە دەزانێو کار بۆ ناشرینکردنی دەموچاوی ڕۆژنامەی ئەلکترۆنی دەکات، شیوەنەکەی لەوێوەیە کە بەشی زۆری ئەو ناوزڕاندنو تەشیرانە بەربەرپرسەکانی دەسەڵات کەوتووە.**

بەڵام دەبێ دەسەڵات ئەوە بزانێ لەپێشکەوتووترینو مۆدێرنترین وڵاتانی ئەم دونیایەدا بەرپرسانو کاربەدەستانیان خۆیانو سەروەتو سامانوماڵو منداڵیشیان لەبەر ڕەحمی چاوی کامێراکانی ڕۆژنامەنووساندان.

ئێمە وەکو "دەنگەکان" بەهیچ شێوەیەك بڕوامان بەناوزڕاندنو تەشیرکردن نییە، خۆشمان لەو شێوە کارانە پاراستووە. بەڵام زۆر سەرسەختانە لەسەنگەری خەڵکەوەو بەدەستکەوتنی بەڵگەوە شەڕی پیرۆزی خواستەکانی جەماوەر دەکەین.

هێرش ڕەسوڵ: چی بکرێت بۆئەوەی لەکوردستان میدیا ببێتە "دەسەڵاتی چوارەم"، لەکاتێکدا بۆ بوونی میدیا بە"دەسەڵاتی چوارەم" پێویستمان بەدڵ گەورەیی هەریەك لەدەسەڵاتەکانی تر هەیە،و ئەم هاوکێشەیە لەکوردستان چۆن دەبینیو چ هەنگاوێك بۆ ئەم قۆناغە بەپێویست دەزانیت؟

گۆران عەبدوڵڵا:

باسکردن لەبوونی میدیا بەدەسەڵاتی چوارەم دەمانخاتە بەرانبەر پرسیارێکەوە، ئایا سێ دەسەڵاتەکەی تر (تەشریعی، تەنفیزی، داد) وەك هێزێکی سەربەخۆو خاوەن دەسەڵات بوونی خۆیان سەپاندووە، واتە هەریەك لەم دەسەڵاتانە توانیویانە بێ گەڕانەوە بۆ سەرۆكو حیزب بڕیارێك دەربکەن یان جێبەجێ بکەن. لەڕاستیدا لەکوردستان دوو دەسەڵات هەیە، دەسەڵاتی یەکێتیو پارتی. واتە چاکتر وایە ئێمە باس لەدەسەڵاتی سێیەم بکەین، ڕەنگە لەم ڕۆژەدا بۆ ئێمە زۆر شیاوتربێ.

هەنگاوێك گرنگی هەبێ لەوبارەوە بەڕای من ئەوەیە. هەوڵدانو فشار خستنە سەر دەسەڵاتی سیاسی بۆ فەراهەمکردنی زەمینەیەکی لەبار بۆ کاری ڕۆژنامەنووسیو گرفت نەخستنەپێش دەزگاکانی ڕاگەیاندن بۆ گەیشتن بەسەرچاوەکانی هەواڵ.

- کارکردن بەجورئەتێکی زیاترەوە لەبواری ڕەخنەگرتن لەکەموکوڕییەکانی دەسەڵاتو پەیوەندییە کۆمەڵایەتیو کولتورییە دواکەوتووەکان.
- وەستان لەسەنگەری داخوازیو مافەکانی خەڵك بەگشتی.
- قسەکردن لەسەر ئازادییەکانی تاكو ئەرکی دەسەڵات لەپاراستنی ئەو ئازادییەدا.
- ئیحراجکردنی دەسەڵات لەبەرانبەر مافەکانی خەڵکدا.
- کارکردن بەشێوەیەك هەمیشە بەرپرسە ئیداریو سیاسیەکان ترسی کامێراکانی ڕۆژنامەنووسانیان هەبێ.

- زەمانەتی پاڵپشتیکردنی ئۆرگانە ئازادیخوازو دیموکراتییەکانی دونیای دەرەوە بۆ رۆژنامەنووسانی کوردستان.

لەهەموو ئەو کارانەماندا دەبێ ئەوە لەبەرچاو بگرین ئەم دەستکەوتەی کە لەکوردستان بەدەستهاتووە پاراستن‌و بردنەپێشەوەی ئەرکی هەموانەو دەرگاکانی بەڕووی رەشەبای جەهالەتا قایمتر کەین.